

**TUXUMDON DISFUNKTSIYASI YUQORI BO'LGAN AYOLLARDA
O'SMA OLDI KO'KRAK BEZI KASALLIKLARINI DAVOLASH**

Holdarova Zulhumor Ravshanbekovna

Ixtisoslashtirilgan onkologiya va radiologiya

ilmiy-amaliy tibbiyot markazi Andijon filiali

Annotatsiya, So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tuxumdon o'smalarining chastotasi o'sish tendentsiyasiga ega, so'nggi o'n yil ichida kasallanish darajasi ayollarning reproduktiv tizimidagi o'smalarning umumiy sonining 6-11% dan 19-25% gacha.

Ko'pgina shakllanishlar benign tuzilmalar bilan ifodalanadi-ular neoplazmalarning umumiy sonining 75-87 foizini tashkil qiladi. O'simtani ushlab turish shakllanishi 70,9% ni tashkil qiladi.

Kalit so'zlar: tuxumdonlarning benign neoplazmalari, tuxumdonlarning yaxshi o'smalari, tuxumdonlarning o'simtaga o'xshash shakllanishi, reproduktiv yosh, sut bezlarining yaxshi kasalliklari

Kirish. Saraton sohasidagi tadqiqotlar tuxumdon o'smalarining o'sish tendentsiyasini ko'rsatmoqda, bu o'tgan o'n yil ichida reproduktiv tizimning barcha o'smalarining 6-11% dan 19-25% gacha o'sdi[2,4]. Ushbu patologiyalarning yarmidan ko'pi benign tuzilmalardir, ularning ulushi 75-87% ga etadi[1,3].

Tadqiqotning maqsadi. Tuxumdonlarning yaxshi xulqli neoplazmalari va o'simtaga o'xshash holatlari, shuningdek sut bezlarining dishormonal kasalliklari bo'lgan ayollarning reproduktiv salomatligining o'ziga xos xususiyatlarini chuqur klinik va anamnestik o'rganish.

Materiallar va tadqiqot usullari. Ushbu ish doirasida reproduktiv yoshdagi ayollarning ikki guruhidagi klinik-anamorfik ma'lumotlarni har tomonlama tahlil qilish amalga oshirildi: 19 yoshdan 35 yoshgacha bo'lgan 221 ishtirokchi (o'rtacha yoshi 26,6

$\pm 0,5$) va 36-45 yoshdan oshgan 93 ayol (o'rtacha yoshi taxminan $40,01 \pm 0,5$). Tadqiqot natijalari.

Ma'lumotlar tahlili disfunktsional hayz ko'rish bilan kech reproduktiv yoshdagi ayollarda turli nomenklatura hayz davrlarining ustunligini ko'rsatadi: faol tug'ish davriga nisbatan 55-59, 1%, bu ko'rsatkich 42,1% dan 93% gacha. Voyaga etgan ayollarning yosh guruhida asiklik qon ketish (49%) tez-tez uchraydi, yosh bemorlarda algodismenoreya (41,9%) ko'proq uchraydi. Giperpolimenoreya faol yoshdagi ayollarning 10 foizida va kech yoshda 20 foizida kuzatilgan.

Anamnez va tekshiruv davomida hayz davrining disfunktsiyasi va oligomenoreya bilan og'rigan ayollarda ginekologik kasalliklarning yuqori darajasi aniqlandi. Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatdiki, kech reproduktiv yoshdagi ayollarda bu kasalliklar ko'proq uchraydi. Masalan, surunkali metroendometrit mos ravishda 54 (58,1%) va 72 (32,6%) da qayd etilgan. Metabolik sindrom faol ayollarning 20,4 foizida va kech reproduktiv yoshdagi bemorlarning 36,6 foizida qayd etilgan. Anemiya tarqalishi 53,5% ni tashkil etdi. Buyrak va siydik tizimi kasalliklari 162 (51,6%) ayollarda aniqlangan, oshqozon-ichak trakti patologiyalari esa 99 (31,5%) da qayd etilgan.

Tana vaznining etishmasligi 132 (42,3%) holatda kuzatilgan. Metabolik sindrom 79 (25,2%) bemorda aniqlangan, ularning 58,2% 1-3 darajali semirishdan aziyat chekkan. Ekstragenital patologiya tarkibida hepatobiliar tizim kasalliklari 6-o'rinni egallaydi, bu 28,4% ni tashkil qiladi. Reproaktiv yoshdagi ayollarda qo'shma ekstragenital kasalliklarni qiyosiy tahlil qilishda qalqonsimon bez kasalliklari, so'ngra turli darajadagi anemiya, siydik tizimi va oshqozon-ichak kasalliklari, shuningdek hepatobiliar tizim patologiyalari eng keng tarqalgan. Kech reproduktiv yoshdagi bemorlarda hepatobiliar patologiya ustunlik qiladi, keyin turli darajadagi anemiya va siydik tizimining patologiyasi aniqlanadi. Shunday qilib, yaxshi xulqli tuxumdon o'smalari bo'lgan ayollarda qo'shma ekstragenital kasalliklarni o'rganish shuni ko'rsatdiki, bemorlarning yoshi oshishi bilan ularning chastotasi va zo'ravonligi oshadi, shuningdek, semirish, diabet va qalqonsimon bez kasalliklari predispozitsiya qiluvchi omillar orasida qayd etilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yaxshi xulqli

tuxumdon o'smalari bo'lgan reproduktiv yoshdagi ayollarda sut bezlarining dishormonal kasalliklari yuqori bo'lgan.

Xulosa. Shunday qilib, reproduktiv tizimning surunkali yallig'lanish kasalliklari, hayz davrining buzilishi va tos a'zolaridagi operatsiyalardan so'ng, tuxumdon o'smalari va sut bezlari kasalliklari ehtimoli ortadi. Tos a'zolarining patologiyalari bo'lgan ayollar xavflarni aniqlash uchun sinchkovlik bilan tekshirilishi kerak. Tuxumdonlarning yaxshi neoplazmalarini va sut bezlari patologiyasini samarali davolash uchun yallig'lanish jarayonlari uchun parallel terapiya zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Дуринян Э.Р. Гиперандрогения в клинике бесплодия. Бесплодный брак: Руководство для врачей. М 2005; 214—230.
2. Шевцова В.Л. Клиническое значение эндокринно-метаболических нарушений при синдроме поликистозных яичников и оптимизация методов их терапии: Автореф. дис. ... канд. мед. наук. М 2006; 24.
3. Rabe T., Grunvald K., Runnenbaum B. Hiperandrogenism in women. Jn: B. Runnenbaum. Gynecological Endocrinology (Ed). New York: Springer Verlag 2001; 517—579.
4. Revel A., Shushan A. Hum Reprod 2002; 17: 8: 1947—1949. 9. Sonino N., Navarrini C., Ruini C. et al. Eur J Endocrinol 2004; 151: 1: 61—65.